

НЕЗАВИСИМ ЖИВОТ

БИЛЕТ ЗА ЗООЛОГИЧЕСКАТА ГРАДИНА

Преди време хора с увреждания, не в България, направиха протест заради това, че рампата за инвалидни колички в една сграда беше направена не пред централния ѝ вход – там, откъдето минават всички – а някъде отстрани. Това те счетоха за дискриминация.

И реагираха, защото знаеха мястото си в това общество – а то не беше „отстрани“. То беше там, където си го бяха извоювали, въпреки обществените нагласи или може би заради тях – в неговата активна и пълноценна част. Защото бяха разбрали, че са хора, които имат право и могат да живеят пълноценно, че са хора, от които това общество има нужда. И защото си вярваха. Също толкова важно е, че накараха тяхното общество да разбере всичко това и не забравят да му го напомнят винаги, когато някой реши да им посочи гръго място. Защото уважават себе си.

Все повече хора с увреждания и у нас поглеждат на себе си по друг начин – виждат се като качествени личности, с възможности да дават, но и да изискват. Все повече хора с увреждания и у нас уважават себе си и си вярват. Въпреки „милосърдно-болничната“ държавна политика с нейните единствени възможни решения – дневни „оазиси“, специализирани предприятия и други подобни, въпреки наслоените от тази политика предразсъдъци и нагласи на българското общество.

В това отношение за съжаление и този Пети май не беше различен. В нестандартната среща в Столичната зоологическа градина на множеството хора с увреждания, техните семейства и приятели, някои привидяха опасност от предизборна „революция“ (та затова вероятно националните медии имаха проблем при влизането в парка), други го възприеха просто като допълнителна атракция. Някак по навик обществото продължава да ни слага в някаква специална категория, нуждаеща се от състрагателен поглед „отгоре“. То все още не е възпитано на друго поведение спрямо нас и прави това, което може.

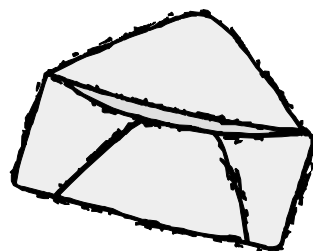
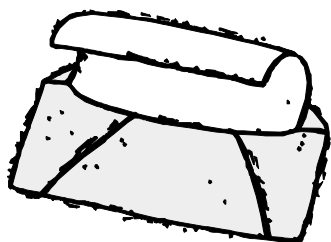
Нареждайки се на опашка пред касата на зоологическата градина като редови гражданин, станах свидетел, а и обект на особено специално отношение. Билетопродавачката беше много щастлива, че има възможността да прояви своето благородство и милосърдие към нас – хората с различни увреждания, като ни освободи от входна такса. Блага усмивка се разтла на лицето ѝ, докато казваше на дамата с инвалидна количка пред мен, че може да mine безплатно. Явно и аз ѝ се видях неплатежоспособна, макар че хонорарът ми вероятно е поне два пъти над нейната заплата. Аз обаче се зашатих и си платих билета. Защото този билет беше част от отношението ми към самата мен, този билет беше част от моето достойнство. И ще си го плащам дотогава, докато престанат да ми предлагат да влизам безплатно. А това ще означава, че нещо се е променило и аз ще съм участвала в тази промяна.

Понякога човешкото достойнство може да е на цената на билетче за зоологическата градина. По-често обаче цената е много, много по-висока. Но си заслужава. Най-малко заради онова, което изпитам (и което не мога да ви опиша), плащайки си билетчето на облекчената насреща ми касиерка.

Валентина Воденичарова

Т Е М А Н А Б Р О Я

РАЗЛИЧНИЯТ ПРОТЕСТ

Привет,
приятели от Център за независим живот,
Казвам се Людмила и редовно получавам ваш
ия бюлетни.

Не за себе си искам да разкажа, а за моята
съквартирантка. Тя се казва Христина и въпреки
затруднените си движения и говор пише хубави
стихове и затова реших да ви изпратя едно
от нейните великолепни според мен стихове.

Мнозина за нищо не считат
деня ми на тази земя,
обречен бездомен да скита
в една неизгряла зора.

Но въпреки всичко живеея –
на злата си участ напук.
И даже през болката пея,
че с песен животът е груг.

Защото макар и в очите
да парят горчиви сълзи,
щом песенен лъч ги пресича,
от тях ще изгряват звезди.

Надявам се това стихотворение да ви хареса.
Бих ви помолила, ако можете, да я насърчите,
защото го заслужава. Към началото на месец
декември миналата година се състоя и първият
рецитал по нейни стихове. Приятна беше
изненадата – дойдоха доста хора.

Пишете ни, приятели, ще се радваме да се
познаем с много хора от цялата страна.

гр. Стара Загора
Дом за инвалиди
ет. 1, стая 4.

За Христина Христова Радомирова

Мила Хриси, когато прочетох писмото на Людмила, с пълна сила в мен нахлу споменът от последната ни среща в Стара Загора. Случайно минавах оттам и намерих теб – моята прекрасна съученичка от санаториалното училище в Молин проход. Помниш ли, поразговорихме се за теб – за баба ти и дядо ти, попитах те за колко време си в дома. Ти спокойно и тихичко каза: „Завинаги!“. Знаеш ли, това „завинаги“ продължава да кънти в сърцето ми...

Сега обаче разбирам колко мъдрост и смелост има у теб – да изречиш това „завинаги“ и въпреки него (а може би заради него) да продължиш да живееш истински, па макар и напук. Щастлива съм, че те познавам. И... продължавай да пишеш.

Валя

Hi,

Значи ми искате активната подкрепа и критика. С подкрепата проблеми нямате. На мен ми иде да добтасам в хубавата София и да стана доброволец. Няма начин засега. Аз се водя сляпоглуха от Националната асоциация на слепоглухите в България и от ПП „Гергьовден“. Тез първа се уча на съвсем реална социална активност, защото досега си бях забила носа изцяло в сферата на изкуството. Най ми харесват интервюта с доброволците. В тях има нещо магическо. Не съм свикнала с изобилие от стойностни и съвестни хора – отпук и впечатлението ми за магичност.

Не искайте от мен предложения. Чуите ме добре – вие сте единствените в страната, които сте в състояние да ме удовлетворите докрай. Нивото ви е безукорно. В бюлетина комбинирате нестандартна динамичност, отлична информираност, заради която други екипи могат да се пръснат от завист. Не ме интересува дали някой е на друго мнение. От мен имате „Оскар“ за всяка рубрика и всеки материал. Няма кой да ви учи как да си гледате работата. Обратното: всекидневниците би трябвало да ви плащат, за да ги научите на малко ум.

Аз съм претенциозен читател и изобщо не е лесно да бъда накарана да прочета повече от едно-две неща – е, вие ме заинтересувахте и лично държа да получавам бюлетина до гупка. Бих искала да помагам с материали, но нямам представа как.

Ако ви хрумне идея – обадете се на секундата...
С любов: Бори (Боряна Коскина)
гр. Казанлък

Бори, благодарим ти от сърце за подкрепата. Писма като твоето много ни радват, но и удвояват отговорността в нашата работа. Ние обаче не се плашим толкова лесно от отговорностите – ще си ги поемем и ще продължим да отстояваме доверието на нашите читатели.

И вероятно тук му е мястото да кажем на теб и на всички наши читатели, че могат да доброволстват с материали за бюлетина – репортажи, интервюта с интересни хора, собствени становища, любопитни неща... Важното е те да казват нещо ново, да са свързани с живота на хората с увреждания – с техните желания и мечти, с мъничките победи по пътя към независимия и достоен живот в това общество, днес.

(НЖ)

Все по-често се налага да се възлеждаме в поведението си, да правим равностойна възможност и активността си не само като индивиди, но и като нация. Някак пословично става твърдението, че българинът изказва своето недоволство, роптае срещу „лошите управници“, но го прави в кръчмата. Неговата активност като че ли стига само дотам. Като че ли все още робуваме на стария образ за нацията ни, според който ние сме слаби, с недостатъчно възможности за справяне със собствените си проблеми и затова трябва да имаме силен покровител, който да реши проблема. Тоест някой силен отвън идва и „решава“ проблема – и това е един традиционен вариант на освобождаването (спомнете си историята – освобождаваха ни от турците, от капиталистите, от комунистите...), което обаче крие своите рискове от зависимости, от това, че трябва да се съобразим с условията на „освободителите“. Този образ е така вкоренен в националното ни съзнание, че много често той се изразява и персонално, в отделния човек, и служи за оправдание. Може би затова протестирането на българина се изразява предимно в тропане по масата.

Друг е въпросът, че все още не знаем как да протестираме ефективно, как да протестираме така, че да ни чуят, да разберат посланията ни и да се съобразят с тях. Все още не знаем как да протестираме, без да накърняваме правата и достойнството на другите.

В деня за протест на хората с увреждания – Пети май, се случи нещо различно. Всичко в този протест – разходката именно из зоологическата градина сред животните, настойчивостта на хората да си платят входната такса (въпреки желанието на администрацията на зоопарка да ни пусне безплатно) – носеше своите силни послания. И най-важното от тях е, че хората с увреждания показаха един друг, различен образ за себе си, който изненада. Това е образът на човека с достойнство, на човека, който уважава своето общество – и, смея да твърдя, образът на европейца, който умеє да изрази протеста си без да накърнява правата на останалите граждани. И софиянци (които бяха в зоологическата градина по това време) разбраха това.

Разбира се, намериха се и такива, които ни на караха да си дадем сметка, че европейското – като начин на мислене и човешки взаимоотношения е доста далече от нагласата на, да речем, съвременния наш управник или гържавен чинов-

ник. Например простичката логика (особено преди избори) на един заместник-кмет, от която произходиха известни действия, е следната. Щом на определено място се организира маса

от хора, при това инвалиди, не ще да е просто ей така – това намирисва на предизборна агитка. А и организатор на цялата работа е доказаната „революционна“ организация ЦНЖ. Е, това вече е достатъчно – тази проява трябва да се забрани.

И я забраниха, но без за това да бъде уведомен Центърът.

Последвалите действия на служителите на реда внесоха известен смут и сред тях самите, и сред нас, объркаха националните медици, дошли да отразят събитието, но пък това беше възможност да защитим правото си да протестираме точно

тук и по този начин. Спонтанният протест на хората показва чувствителността ни по отношение на властническата опция **забранено-разрешено**, която едва ли приляга на мерациите ни за членство в Евросъюза.

Въпреки възможността за скандал, такъв не се случи, защото зачетохме правото на животните на тишина и спокойствие, а и не бяхме дошли да правим скандали. И показахме урок по европейско поведение, защото май по-добре познаваме европейските стандарти в човешките взаимоотношения, а и във взаимоотношенията гражданин-гържава. А те, простичко казано, са – зачитай правата и достойнството на другия и не забравяй, че си част от обществото, което е работодател на гържавата.

Един добър работодател винаги е нащрек и готов да изисква от служителите си максимално качество на продукта. В противен случай просто фалтира.

Валентина Воденичарова

На 5 май 2001 година зоопаркът на град София бе свидетел на поредния протест на хората с увреждания срещу всичко, което прави човека инвалид и не му позволява да живеее пълноценно.

бавни, но погледите на редовните посетители не бяха така настойчиво вперени в количките и в странно движещите се същества, избрали зоопарка, за да кажат на обществото, че изолираната му част изобщо не е

Слоновете...

Парковото пространство на това уникално място в столицата прие едно внушително множество от хора, някои от които може би с години не бяха напускали дома си – не защото не са го искали, а само защото средата, в която са принудени да живеят, ги е обрекла на живот в клетка. И тези хора бяха щастливи. Някои от тях видяха за пръв път наживо, че слонът наистина има хобот, а тигърът е на райета.

Хората с увреждания излязоха на улицата, отидоха в парка и се сляха с множеството. Доста сърца бяха свити в напрежение – колко ли дечурлига ще опипат невиджаната досега инвалидна количка или ще проявят желание да опипат как ли се ходи с патерици и канадки. Дали обаче защото слоновете виртуозно хващаха с хобоите си подхвърлените им лакомства или маймуните бяха госта шумни и за-

опасна, ако бъде изпусната от клетката си – никой от хората с увреждания не ухапа никого. Не се случи и обратното. Най-честата гледка бе усмивка и сияещо лице. Хора на колички, хора с патерици и канадки, незрящи и нечуващи се бяха смесили с всички останали и картината бе пъстра и красива. Наистина завършената картина на

едно общество – добро и душевно богато общество.

В цялото това множество се открояваше слънчева дама, чиято красота струеше от инвалидната ѝ количка. Тя носеща табелка, с която се опитваше да докаже, че Хомо Са-

HOMO SAPIENS

DISABILITICUS

Този екземпляр обитава всички познати ни територии и акватории на земното кълбо.

Много често е прудноподвижен.

Храни се с любов към ближния и е много чувствителен към агресия, страх и невежество.

Естествените му врагове са изкуствените бариери - архитектурни и социални!

пиенс „Дизабилитикус“ не е някакъв защитен вид. Той не е обречен на изчезване, но поради спецификата на средата и наложилите се изкуствено нагласи в обществото ос

тава невидим и непознат. В това общество Хомо Сапиенс „Дизабилитикус“ стои точно като експонат в специализирано заведение, каквото всъщност е и самият зоопарк. Дамата наистина достойно носеше табелката, която информираше незапознатите, че този Хомо Сапиенс се храни с любов към ближния и е изключително чувствителен към агресия, страх и невежество. Именно заради неагресивната си натура той няма естествени врагове... освен изкуствените бариери, независимо дали те са архитектурни или социални. Независимо от затруднената си подвижност, този човешки вид носи в себе си ценности, които за жалост обществото все още не успява да види и да се възползва от тях. А това общество не е общество на лоши и агресивни хора. То просто не познава този рязък за нашето ежедневие, но реално съществуващ Хомо Сапиенс „Дизабилитикус“.

На този ден всички видяха и разбраха, че да си различен не означава да си опасен, заразен, обречен, непотребен, излишен. Да си различен означава да си уникален и ценен не с това, което ти липсва, а с това, което имаш, което носиш у себе си.

Някой ми беше казал, че хората са като нишките в една красива жакардова тъкан – едни са цветни, други прави, трети нагърчени. Добрият тъкач, който държи да изтъче просто платно, би изрязал нагърчените. Но когато искаш тъканта да е наистина произведение на изкуството, непременно се нуждаеш и от нагърчените нишки. Те са тези, които придават уникалността на тъканта, които я превръщат от обикновено платно наистина в изкуство.

На 5 май ние, хората с увреждания, показваме на нашия град, че

сме онези нагърчени нишки, които с различията си придават ценност във всички сфери на красивата тъкан, наречена живот.

Странно... защо животните приеха хора-

Усмивката...

та с увреждания като обикновени посетители и нито едно от тях не изпадна в стресово състояние? Може би защото те много добре познават клетката, която поставя и тях в неравностойно положение... А може би, защото животните нямат предразсъдъци...? Какво всъщност разделя и тях, и хората с увреждания от околния свят? Решетката. Решетката от предразсъдъци...?

Странно... много странно.

Нина Жишьева

Решетките...

...ДА ЖИВЕЯ В СОЦИАЛЕН ДОМ, ДА ПОЛУЧАВАМ 40 ЛЕВА ПЕНСИЯ И ТОВА ДА МИ Е ДОСТАТЪЧНО – ТОВА КРИТЕРИИ ЛИ СА ЗА НОРМАЛЕН ЧОВЕШКИ ЖИВОТ?

– При приемането на промените в закона за защита, рехабилитация и социална интеграция на инвалидите един от съществените дебати беше по смяната на терминологията. Депутатите предпочетоха да си остане понятието „инвалиди“ вместо предложения от гражданската коалиция „Общество за всички“ термин „лица с увреждания“. Как бихте коментирали този факт?

– Да се наричат не инвалиди, а хора с увреждания? Мисля, че хората, подкрепящи това предложение, са прави. Аз нямам ясна представа от закона, но пък имах възможност да чуя коментари по телевизията. Предаването беше с група хора с увреждания, които коментираха закона – и, струва ми се, имаше още някакви положения в него, с които те не бяха съгласни. А самата дума „инвалид“ в българския език много често има съвсем друго значение: инвалид в отнoшенията, артист-инвалид... Общо взето, тя не звучи добре като дума. Не знам какви са били мотивите именно този термин да бъде вписан в закона, а не да се зачете мнението тъкмо на хората, за които всъщност е този закон. Във всички случаи бих застанал на страната на хората с увреждания. Защото, пак казвам, ду-

мата „инвалид“ в българския език има смисъл не само от гледна точка на инвалидност поради заболяване или претърпяна травма. За самочувствието на тези хора е страшно необходимо да бъдат като всички останали граждани – това от една страна. А и не е редно тяхното различие да им се напомня непрекъснато, и то по един несправедлив начин. Затова мисля, че хората с увреждания са си съвсем прави.

– Какво според Вас е отношението на обществото към хората с увреждания и дали те са равнопоставени с всички останали граждани?

– Разбира се, че не... как ще са равнопоставени, толкова е ясно...! Неравнопоставени вече са и хората над 45 години, та какво остава за хората с увреждания! Истината е, че аз не мога конкретно сега да кажа: видях такова и такова отношение към такъв човек. Но разликите са много големи – и това няма да е нищо ново – защото примерно как хората с някакво физическо увреждане могат да се придвижват по улицата? Някъде в парка може би е единственото място, където вероятно биха го направили спокойно, и то ако няма деца с ролери и колелета наоколо. Да не говорим за транспорта. Да не говорим и за образованието – то също е един много голям проблем. С горчивина констатирам, че обществото не спомага за нормално, човешко отношение към хората с увреждания... лошо е, че употребявам пожелателно тези думи – „нормално“, „човешко“ – за съжаление обаче се налага да го направя.

– А откъде трябва да започне промяната?

– Тя няма да стане така изведнъж, просто няма да стане. Промяната трябва да започне от всеки един от нас... но пък в момента сме толкова неудовлетворена нация, че ни е трудно да се сетим, да помислим за хората около себе си.

– Какво влагате в понятието „социална интеграция“ и как според Вас би трябвало да се осъществи такъв процес в България?

– Хората с увреждания да се интегрират в обществото? Доста наивно ми звучи това. Може да го има по закон, но колко от действащите сега закони се изпълняват? А и само със закон дали може да стане? Пак ще го кажа – то е го хората, го мисленето на едно цяло общество. Ние едно „добър ден“ не можем да кажем, та какво остава... ето, ще ви дам един пример. Спомням си веднъж – по време на една командировка на Запад – какво се случи. Качвам се в асансьора на хотела, а вътре пълно с хора отвсякъде по света – и всеки ти казва „добър ден“ на своя език. Аз, разбира се, не очаквах подобно нещо и се постреснах... откъде накъде ще ми

казват „добър ден“! На мен в блока, в който живея вече толкова години, това почти не ми се случва. Рядко някой ще каже „добър ден“, ако аз не му кажа. Даже експерименти съм си правил. Една сутрин се качих в трамвая в един по така час – десет, десет и нещо, натъпкано беше – и казах на всички: „Добър ден“. И какво стана? Те ме познаха и решиха, че или съм употребил алкохол, или нещо не ми е много наред... защо?! Какво толкова – да кажеш добър ден на всички!... А и каква усилие не изисква – просто един поздрав. Та няма какво да говорим за законен начин за приобщаване – никакъв ефект няма да има. И лошото е, че по ни приляга всички ние да се наречем инвалиди заради това, което правим... заради това, което се случва. Защото да си душевен инвалид съвсем не е по-нестрашно от това да си човек с някакво заболяване и поради това да си встрани от живота на обществото. Може да нямаш възможност активно да участваш в този живот, но ако се интересуваш от всичко – и като интелект, и като душевност ще си много по-развит от онези, които са „интегрирани“, обаче не се сецат да кажат едно „добър ден“. Та в таква общество как ще стане тази интеграция? Със закон? Не вярвам.

– Кога човек се чувства пълноценен?

– Различно е. Някой се усеща пълноценен, когато спечели от томо. Зависи кой какъв човек е, какво го задоволява. Има хора, които говорят глупости и това напълно ги задоволява. Ето например наскоро прочетох изявлението на един депутат, според когото аз не съм личност. И защо – защото съм имал нужда да ме режисират! Вие чували ли сте подобно нещо? Бил съм много добър актьор, но други ме режисирали – което значело, че аз всъщност нямам никакъв личностен принос. Това означава само и единствено, че чувството за значимост на въпросния депутат му играе лоша шега. Мен лично ме интересува работата ми и в нея се чувствам пълноценен.

– А от какво зависи човекът с увреждане да бъде пълноценен?

– Ами то е просто – да има възможност за един нормален живот и от битова, и от социална гледна точка... което именно ще му даде възможността да открие своя начин да се чувства пълноценен.

А и нещо друго се сецат сега. Скоро участвах в едно предаване по телевизията, „Чай“ се нарича. Там дойде една наша олимпийска шампионка, която живее в социален дом за инвалиди в Стара Загора. И тогава от нея чух, че е доволна от това, че е там... доволна е от живота си там. Дали това са критериите за един нормален, да не кажа пълноценен, живот – да бъде в един такъв дом, да получавам 40 лева и да ми е достатъчно? Според мен това е абсурд – и едва ли е така.

– Има ли място за хората с увреждания в актьорската професия?

– Аз не знам във ВИТИЗ да са кандидатствали младежи с увреждания. При мене са кандид

гастствали деца със сериозни проблеми в артикулацията. Виждаш го, че има темперамент, има обаяние, има очарование... но не става. Не можеш да си актьор с дефект в говора. И макар че това е леко увреждане, то си е истинска пречка пред осъществяването на мечтата на едно момче или едно момиче да стане актьор. Ясно е също така, че не може слеп човек да бъде монтажист – но пък човек на инвалидна колелчка спокойно може да се занимава с това. Макар че тогава пък как ще влезе този човек в студиото, в сградата на студиото, в киноцентъра? Има най-различни възможности за хората с увреждания – в кинодраматургията, в театралната крштика, дори в режисурата, какво пречи? Пречат само външни обстоятелства. Но във всички случаи, независимо, че е с увреждане, нито един човек не може да бъде лишаван от правото си да опита – и да работи онова, за което има талант и способности.

– Има ли нещо, което Вие бихте искали да ни разкажете... като финал на нашия разговор?

– Много ясно си спомням едно свое особено изживяване на сцената. Бях отскоро артист във Военния театър тогава – в първите ми години – и не бях разбрал, че в определени дни от седмицата в театъра се организират колективни посещения на слепи хора. Без да знам, че има такава неща, започвам монолога си – в едно от представленията, мисля, че беше „Време разделно“. Аз по начало нямам обичай да се вглеждам в зрителите, но този път така се случи, че осветлението беше силно, а и аз играех на авансцената – и усещам едни хора, които не ме гледат. Седят с наведени глави! Притесних се много... отгоре на всичко играех Венецианец – една роля с доста литературен текст, а и не я правех добре. Въобще това ми беше първа роля там и си имах своите притеснения. След представлението споделих с колегите, викам им: „А бе, какви са тия хора, въобще не си вдигнаха главите нагоре“... и тогава те ми казаха – че това са слепи хора, които редовно посещават представленията на Военния театър. Та така... тогава се успокоих, по-нататък многократно съм играл пред слепи хора и няма да забравя усещането – то е едно особено усещане. Реакцията на тази публика е много по-чувствителна. Тя е една специална публика, защото възприема спектакъла главно чрез гласа и интонацията на артиста. Има едно правило, между другото – че ако искаш да установиш как е с органиката някой артист, затвори си очите и го слушай само как говори на сцената или в киносалона... и всичко ще ти стане ясно. Така че, въпреки че не ни виждат, слепите ни зрители чудесно могат да разберат кой от нас на какъв хал е.

*Интервюто взе Кристияна Бояджиева
(с изключителното съдействие на Ева Романова).*

ОТКРИЙТЕ СВОЯ СОЦИАЛЕН РАБОТНИК

Често ми се случва да изпадам в затруднение, отговаряйки на въпроса „какво работиш“. След моя отговор „социален работник съм“, обикновено срещам въпросителни погледи и гримаси на недоумение. Налага се дълго и сложно (е, понякога и по-простичко, според случая) да обяснявам какво е съдържанието на социалната работа, какви са функциите на социалния работник, какъв е статутът му и т.н. Обаче резултатът от усилията ми да я обясня се свежда до: „Е, добре, все нещо трябва да се работи“. Или: „Щом дават някой лев...“. Понякога обаче, макар и по-рядко, се случва да ме попитат: „Интересна ли е работата ти? Носи ли ти удовлетворение?“.

В страните, които имат изработени практики и традиции в социалната работа, професията социален работник е авторитетна, престижна професия, упражнявана от висококвалифицирани и мотивирани специалисти.

У нас тази система от услуги с десетилетия веестираше в рамките на медицинския модел като форма на обгрижване. Социалните работници в повечето случаи бяха част от „персонала“ – хора с бели престилки и неясни функции. Съществуваха и т.нар. социално-правни кабинети, за които едва ли някой вече си спомня. После се появиха „социалните грижи“. Там раздаваха хуманитарните пратки и парични помощи. Образът на социалния работник се доближи до този на чиновника – човекът, който седи зад бюрото, стиска нещо и с неудоволствие го разпределя според критериите на закона – „строго, но справедливо“.

Подобна гледна точка към социалната работа ни доближава до психологията на подтиснеността, т.е. връща ни назад във времето. Заложена в командното администриране идея, че съществува някой „там горе“, който се грижи и мисли за всичко и който взема винаги най-правилните решения (но друг да ги изпълнява), е характерна за държавата-майка, която е всемогъща и задушаваша с грижите си. В тази позиция социалният работник е лишен от необходимостта да мисли творчески и да поема отговорности. За да бъде лоялен към институцията, в която работи, той застава зад всяко „гениално“ решение и го изпълнява, дори когато е в разрез с неговите разбираня и ценности. Често се чувства лишен от професионална и морална подкрепа. Влиза в конфликт със средата си. Изправен е пред риска да развие дехуманизация, да работи срещу интересите на клиента си. Като прибавим и липсата на подходяща професионална подготовка, лошото финансово и техническо обезпечаване на дейността, печалното ниво на развитие на мениджмънта в социалната сфера... всъщност изглежда ли ви познато?

Сигурен съм, че много от колегите ми са в подобна ситуация. И въпреки че се опитват да правят от нищо – нещо, като работят със сърце и разум и влагат човешко отношение и чув-

ствителност в професионалните си контакти, те не могат, нямат възможност да се разграничат от системата.

Тези хора често казват: „харесвам професията си, но не харесвам службата“. Знаем какво означава този израз, защото съм бил в подобна ситуация, а то е като да си в задънена улица. Аз също харесвам работата си, но освен това съм и късметлия вероятно, защото сега имам нужната свобода да реализирам и възможностите на професията си, и своите лични възможности – за да бъда максимално полезен на клиентите си.

Разбира се, както при всяка друга дейност, така и при организирането на социалната работа е необходимо да се прилагат известни стандарти, които са утвърдени вече в практиката на много страни. Тези стандарти трябва да залегнат още в образователните програми на учебните заведения, в които се обучават социалните работници. Социалната работа е подчинена също така и на система от етични принципи, норми и критерии за професионализъм. Те се разработват от професионални сдружения и подлежат на обсъждания и преоценка във времето.

Освен всичко това обаче, в работата си социалният работник използва знания и умения от много други научни и практически области. Той трябва да има широка информация от областта на правото, медицината, мениджмънта, психологията и пр. – и в същото време да притежава и много лични/личностни знания и умения, които го обособяват като специалист със собствена компетентност, със собствена специфика и предмет на дейност. Казано с други думи – „тънкости на занаята“...

Сега имам желание да разкрия част от онези тънкости, които аз и моите колеги в Консултантския център усвояваме в крачка.

Съществува естествен ход на развитие на взаимоотношенията между клиента и социалния работник. Те са динамични, но също така са подчинени и на определени принципи. На някакъв етап от развитието на тези отношения се постига и резултатът от съвместната работа. А този резултат от своя страна се измерва с постигането (или непостигането) на определената цел, т.е. въпросните взаимоотношения имат и прагматична ориентация. За да се постигне тази цел, е необходимо задълбочено изследване на ситуацията. Всяка житейска ситуация е уникална по природа и поради това трудна за решаване – и желанието да стигаме до бързи и прости решения най-често снижава качеството на професионалната ни намеса.

И тук ни идва на помощ работата в екип. Обсъждането на проблемите, представянето на различните възможни/съществуващи гледни точки на екипните срещи между консултантите на Центъра (а при необходимост и с външни експерти) помага много в индивидуалната работа на всеки от нас, в търсенето и намирането на най-ефективните решения за клиента.

Друга важна страна на взаимоотношенията е зачитането от страна на социалния работ-

ник на правото на неговия клиент сам да определя целите си и начините за тяхното постигане. Да бъде активен и самостоятелен при вземане на решения, засягащи собствения му живот, т.е. към клиента да се подхожда партньорски, а не покровителствено. Това е необходимото условие за постигане на неговата самостоятелност и лична компетентност.

Казаното дотук далеч не изчерпва темата „социална работа“. Със сигурност тя все повече ще се развива и усъвършенства. За нея ще се говори и още паралелно с все по-широкото ѝ приложение в практиката. Все повече хора ще се насочват към услугите на социалните работници, които ще трябва да отговарят адекватно на високите обществени очаквания към тях. И всеки ще може да открие „своя“ социален работник.

А дотогава все ще се срещам за анекдота, в който учителката казва: „Тъпи деца. Десет пъти им обяснявам урока, накрая чак аз го разбирам... а те не могат!“.

В подобна ситуация се намирам и аз.

На път съм да разбера какво е социалната работа.

Ивайло Йосифов – социален работник (и не само) в Кошера, пардон, в Консултантския център към ЦНЖ

МОЖЕШ ВСИЧКО – СТИГА ДА СИ ГО РАЗРЕШИШ

Хората от АРТ-ГРУПАТА си „разрешиха“ да рисуват

Винаги ме е удивлявало умението на художниците да пресъздават света около нас в невероятно съчетание от цветове, форми и образи. Виждала съм как с впечатляваща самовглъбеност творецът разтваря душата си върху нищо неподозиращия материал – бил той професионално художествено платно, обикновен камък, лист хартия или просто необработен къс дърво. И от това „нищо“ постепенно се ражда „нещо“ – неповторимо и красиво.

В този брой искам да ви представя група от хора, които не гледат на себе си като на велики художници, но затова пък рисуват със същата емоция, жар и ентузиазъм, присъщи на творците, обичащи да експериментират с разнообразните средства на изобразителното изкуство. Преди да ги поканим за участие в т. нар. творческа група, някои от тях дори не подозираха на какво са способни. В началото дори се страхуваха да опитат.

Сега обаче идеите се множат. А тръпката да се изпробват творческите умения върху нещо ново – камъни, плочки, моделин е неповторима... и това съвсем не е всичко.

Помолих водещия на групата и

автор на идеята за нейното създаване Владимир Николов, или просто Владо, да повдигне малко повече завесата около работата на групата, а също и да сподели свои усещания като важен участник в нея.

– Как се роди идеята за тази група и защо реши да се заемеш с нея?

– Идея за подобна група стои в главата ми отпреди 3-4 години, когато започнах да рисувам заедно с мои приятели. Тогава разбрах каква сила има в това да правиш любимите си неща с други хора. Така представяш самия себе си по различен начин и аз мисля, че този начин е дори по-автентичен от обичайното общуване. Освен това, съдейки по себе си, рисуването има добър „терапевтичен“ ефект – или, казано по-просто, то те успокоява и те кара да се чувстваш ценен. Съществена роля за създаването на групата изигра и ти, Ваня, защото хареса идеята и направи необходимото, за да се „материализира“.

– Какво е най-важното за една такава група и доколко то се случва на практика точно в нашата творческа група?

– Много важно е желанието на участниците в групата да се включат пълноценно в творческия и групов процес. И да не се опасяват, че работата им ще бъде оценявана, защото според мен няма точни критерии за оценка на изкуството – вярвам, че ако правиш нещо, което обичаш и в което влагаш сърцето си, то неминуемо е добро.

Колкото за нашата група – мисля, че сега се учим заедно на това. Смятам също, че най-добре е да се види направеното и тогава да се правят изводи случило ли се е нещо или не.

– Какво е усещането да работиш с хора с физически увреждания?

– Ами такава, каквото и с хора без физически увреждания. Смятам, че всеки човек има своята ценност, за всеки има място в този свят, независимо дали е с увреждане или не е.

– Вече сте преполовили планираната работа – какви са амбициите и мечтите на водещия?

– Ще се радвам, ако хората от групата имат добро усещане за общата ни работа. И тъй като това наистина е работа, много бих се рад-

вал също така, ако успеем да направим добри художествени образци. Оптимист съм, защото мисля, че това малко по малко става.

– *Ако искаме да има друга творческа група, какво би казал на хората, които четат тези редове?*

– Да погледнат в себе си и ако намират желание за рисуване, да не се колебаят, а да го правят. И също да помнят, че със сигурност могат да го правят, просто трябва да си го разрешат.

Е, това е засега от нас – арт-водеция Владимир Николов и координатора на групите Ваня Пангиева. До скоро!

ХАЙДЕ НА УЧИЛИЩЕ...

Още малко за обученията, които организираме и в които можете да се включите – защото те са полезни, интересни и много динамични.

НОВО

Ако желаете да се запознаете с вашите права по променения Закон за защита, рехабилитация и социална интеграция на инвалидите, то новото обучение – **„Вашите права“**, което организира Консултантския център към ЦНЖ, със сигурност ще ви заинтригува.

Обучителната серия, свързана с правата на хората с увреждания, е с практическа насоченост и е разпределена в пет модула:

§ „Промените в закона за защита, рехабилитация и социална интеграция на инвалидите“;

§ „Новият режим на инвалидните пенсии“;

§ „Новите ТЕЛК-решения“;

§ „Промените в новата наредба за експертните при детската инвалидност“;

§ „Помощи и социални услуги за хора с увреждания“.

На 22.05.2001 г. – вторник, от 10 до 14 часа – стартира първият модул. Водещ е нашият юридически консултант Камен Костакиев, който ще поднесе теоретичната част, а след това всички участници могат да го разпънат на кръст с въпроси.

За да участвате в отделните модули, просто трябва да се обадите на познатите телефони в Консултантския център на ЦНЖ и да заявите своето участие при някой от социалните работници – Поли, Донка или Иво... те не хапят – които ще ви изслушат и запишат, в който списък трябва.

Информация за началото на другите 4 модула и всичко около тях ще получавате задължително от бюлетина на ЦНЖ.

Ще започне и нов курс – **„Аз искам да работя – какво ли трябва да направя?“**, който ще бъде по-различен от познатия на много от вас – „Как си търся работа“, защото... ами защото такава ни е работата!... Шегувам се, ама не съвсем – сигурни сме, че новата форма ще бъде по-добра и по-ефективна за всички ни, а да търсим по-доброто и по-ефективното наистина е част от задълженията ни.

Обучението е насочено към всички вас, които имате потенциал и искате да започнете работа, но не познавате сложните и последователни стъпки по пътя към успеха. Вие ще научите всичко важно за пазара на труда (пазарната икономика, търсенето и предлагането на труд, информация за работодателите на пазара на труда и др.), ще научите как да комбинирате най-успешно с работодателите, как да представяте своите най-добри страни и всичко, което ви го върне на ум... Ако сметнете, че пропускаме нещо, просто звъннете в Консултантския ни център и дайте своята идея, ние ще Ви изслушаме – и дай-боже тази Ваша идея да бъде полезна за всички.

Ако решите още сега да заявите своето участие, можете да го направите – вече знаете как.

„Как да управлявам малък бизнес“
През месец юни ще ви издадем всичко за това обучение, което обаче започва през месец септември.

Ако сте в процес на разкриване на своя фирма или вече имате такава, ето го обучението, което ви трябва. Защото в този обучителен курс ще научите как най-ефективно да управлявате своя малък бизнес, как да управлявате човешките, материалните и финансови ресурси, как да предлагате стоката си на пазара и други полезни неща.

СТАРО

„Как да започна малък бизнес“

Обучението вече приключи, сега правим проследяване на успехите на участниците в него. Неее, не мислете, че сте пропуснали възможността да се възползвате от нашето предложение, защото това обучение ще стартира отново през месец септември тази година. Ще имате възможността да формирате нужните ви умения за започване на малък собствен бизнес, ще разберете как най-ефективно да реализирате предприемаческата си дейност, ще научите що значи и как става самонаемането и осъществяването на определени бизнеспроекти.

Можете да заявите своето участие, но не по-късно от средата на август, при социалните работници на КЦ при ЦНЖ.

СЕГА

А в момента продължава нашият курс по английски език, който стартира на 24 април т.г. с две групи – за начинаещи и за напреднали.

Така че, приятели, ако си харесате нещо от нашите предложения, започвайте! Очакваме ви всеки работен ден – позвънете на познатите ви телефони или елате лично... улицата е „Лайош Кошут“, а номерът е 5.

*Лилия Кирчева,
координатор на обученията в КЦ на ЦНЖ.*

КОНКУРС

Програма „Реформа в местното самоуправление“ и програма „Гражданско общество“ на фондация „Отворено общество“ - София, обявяват конкурс на тема

„Равнопоставено участие на хората с увреждания в обществения живот“

Основна цел на конкурса е осигуряването на равноправно участие на граждани с увреждания в социалния живот чрез създаване на модели за преодоляване на социалната изолация. Конкурсът е отворен за нестопански организации, партниращи си с общини, други държавни институции и потенциални работодатели. Формуляри и консултации за изготвяне на проектите могат да бъдат получени в Информационните центрове „Отворено общество“ в страната. Електронен вариант на регламента на конкурса и формуляри можете да намерите в Интернет на адрес www.osf.bg/competitions/

Краен срок за подаване на проекти – 20 юни 2001

Краен срок за обявяване на резултатите от конкурса – 13 юли 2001

Одобрените проекти ще бъдат обявени в бюлетина на фондация „Отворено общество“, бюлетина на сдружение „Център за независим живот“ – София, бюлетина на Фондация за реформа в местното самоуправление и в Интернет на адрес: www.osf.bg/competitions/

Телефони на информационните центрове „Отворено общество“:

Благоевград 26213,
Бургас 842475,
Варна 220015,
Велико Търново 600501,
Видин 37144,
Враца 60149,
Габрово 23125,
Кърджали 22251,
Плевен 800319,
Пловдив 62482,
Русе 236089,
Силистра 29096,
Сливен 20715,
Смолян 21197,
София 9516552,
Стара Загора 31186,
Шумен 36085.

• На 5 май 2001 г. се разходихме в зоологическата градина, като се опитахме да разберем по какво си приличат и по какво се различават животните и хората с увреждания – така нестандартно

отбелязахме **Международния ден за протест на хората с увреждания**. Желаете да научите повече по темата? Никакъв проблем – разтворете и вътрешните страници на бюлетина.

• И сега – за хепънинга пред Столична община. Събрахме се на уреченото място, в уречения час с армагани за общинарите – защото наистина си го заслужиха. Нека ви припомним, че на 9 април т. г. влезе в сила като задължителен документ **Наредбата за изграждане на общодостъпна среда в град София**, която общинските съветници гласуваха преди половин година. От общината обаче помислиха вероятно, че за нещо отново ще протестираме, та се наложи и ние, и журналистите, дошли да запечатат събитието, да почакаме пред входа на общинската сграда. И наистина дочакахме г-н Антоан Николов (нищо, че по навик първо пратиша зам-кмета по социалните въпроси – г-р Радева), който като шеф на софийските общинари получи нашата грамота „за положителните усилия, разбирание и пристрастие в общия ни стремеж София да бъде еднакво груже-

любна и достойна за всички“. Освен това г-н Николов получи и торта-уникат със стълби и рампа за инвалидна количка, която (по неофициални пътища разбрахме) била и много Вкусна.

Председателят на СОС обеща, че ще започне изграждането на платформи за достъп първо в сградите на общинските администрации. Щяло да се реконструира и кръстовището на булевардите „Патриарх Евтимий“ и „Витоша“. Като говорим за достъп обаче, г-н Николов не е дължен да знае, че това кръстовище е едно от най-безпрепятствените за хора с увреждания. Това, разбира се, е случайно, но ако ще се спазват световните норми за достъпност, реконструкциите точно на това кръстовище ще се направят по-лесно.

Е, остава ни да се надяваме и да бъдем бдителни по отношение на спазването на Наредбата.

За желаещите да ползват услугите на консултантите на Център за независими живот – връзката е на адрес: гр. София 1606, ул. „Лайош Кошут“ № 5 и на телефони 951 51 66 и 952 09 86.

e-mail: cil-cc@bitex.com

За ваше улеснение търсете Жени, която бързо ще ви ориентира как да стигнете до това, което ви интересува.

Novib

С финансовата подкрепа на Холандската организация за международно развитие и сътрудничество – Новиб и Комисията за демокрация към посолството на САЩ в България

Financed by the Netherlands Organisation for International Development Cooperation – Novib and Democracy Commission

Отговорен редактор:
Валентина Воденичарова
Без-отговорен редактор:
Вера Младенова
Фотограф: Васил Янин

Предпечат и печат:
Офис Маркет ЕООД
Тираж 1000.
Разпространява се
безплатно.

Център за независим живот

София 1000, ул. Гургулят № 2
мел./факс: (02) 98 98 857, 98 11 548,
98 05 839, e-mail: cil@bitex.com